

Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig förvaltning
Att: Jonathan Larkeus

Stockholm
2017-09-11

Ert dnr
Fi2017/02150/K

Vårt dnr
2017/090

Remissvar angående välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden (SOU 2017:38)

Näringslivets Regelnämnd NNR har beretts tillfälle att avge yttrande över ovan nämnd remiss och anför följande;

Bakgrund

Det aktuella betänkandet tar bara upp lagändringar som handlar om sekretess mellan enskild verksamhet och offentliga tillsynsorgan. Utredningen föreslår bestämmelser om undantag från tystnadsplikten för att personuppgifter ska kunna utlämnas till den offentliga huvudmannen för bl.a. uppföljning och utvärdering. Några andra föreskriftsändringar, exempelvis angående ett vinstförbud föreslås inte i slutbetänkandet. Slutbetänkandet innehåller dock en omfattande behandling av ämnet kvalitet och kvalitetsmätning inom vård, skola och omsorg. NNR kommer nedan att ta upp några aspekter och argument kring kvalitet och kvalitetsmätning.

Konsekvensutredning

NNR konstaterar att konsekvensutredningen i kapitel 12 behandlar konsekvenserna av de föreslagna lagändringarna på ett acceptabelt sätt. Några andra konsekvenser av välfärdsutredningens förslag tas inte upp. Konsekvenserna av en vinstbegränsning och slutsatsen att uppföljning och utvärdering av kvalitetskrav är alltför svårt, tas inte upp i något av delbetänkandena från välfärdsutredningen. NNR menar att konsekvenserna av denna slutsats är mycket långtgående för både företagen och det offentliga. Bl.a. konsekvenserna av att många privata företag helt lämnar branscherna vård, skola och omsorg har inte tagits upp i något av utredningens betänkanden. Inte heller konsekvenserna för företagsklimatet av ingreppet i den fria företagsligheten inom välfärdssektorn har tagits upp. Konsekvensutredningen i slutbetänkandet måste kompletteras i bl.a. de här avseendena.

Effektiv användning av offentliga medel

NNR uppfattar att ett av nyckelkoncepten i välfärdsutredningens resonemang kring vinster i välfärden framgår av följande citat från sidan 14 i slutbetänkandet: ”Genom införandet av vinstbegränsning finns förutsättningar för en mer tillitsbaserad styrning eftersom man då vet att pengarna används i verksamheten.” Välfärdsutredningen förefaller utgå från att alla pengar använda i en välfärdsverksamhet är väl använda pengar. NNR menar att detta är fel och att all verksamhet utan uppföljning av effektivitet och kvalitet riskerar att leda till att offentliga medel till en del används på sätt som inte befrämjar målet om en god och säker vård, skola och omsorg, d.v.s. slöseri. NNR menar vidare att alla verksamheter behöver incitament att effektivisera användningen av resurserna på alla sätt och i alla sammanhang. Ett sådant incitament är vinst, ett annat sådant incitament är en god kommunal uppföljning och kvalitetsmätning.

Upplevd respektive objektiv kvalitet

Valfrihet skapar förutsättningar för hög upplevd kvalitet. Möjligheten att kunna byta skola eller vårdboende om man är missnöjd skapar goda förutsättningar för människor att uppleva hög kvalitet hos samhällstjänsten, menar NNR. Att upplevd kvalitet lyfts fram innebär inte att objektiv kvalitet ska negligeras. Objektiv kvalitet är svårare att mäta än upplevd kvalitet, det är självklart. NNR menar dessutom att det redan finns goda förutsättningar i Sverige, bl.a. genom ett antal kvalitetsregister (ca 100 st), kvalitetsforskning och flera lovande projekt som syftar till att utveckla kvalitetsmätning, exempelvis SVEUS-projektet (www.sveus.se).

NNR uppfattar att välfärdsutredningen vill ersätta den svåra mätningen av objektiv kvalitet med mätningen av ett indicium, ett indicium som det finns delade meningar om betydelsen av. Detta indicium utgörs av vinstnivån hos verksamheten. NNR uppfattar att välfärdsutredningen menar att låg eller obefintlig vinst från verksamheten är liktydigt med högre kvalitet jämfört med en verksamhet med högre vinst. Istället för att försöka mäta flera olika parametrar som gemensamt kan ge en uppfattning om den objektiva kvaliteten hos en verksamhet vill välfärdsutredningen grunda mätningen på en parameter. Verksamheter som gör låg eller obefintlig vinst har hög kvalitet och verksamheter som gör högre vinst har låg kvalitet och ska därför förbjudas. Välfärdsutredningen har bestämt sig för att detta samband stämmer överens med verkligheten.

Att prioritera ner krav på kvalitet bara för att det är svårt att följa upp vore ett stort misslyckande för samhället. NNR uppfattar utredningens ansats att försöka mäta kvalitet bakvägen genom antagandet att vinst automatiskt leder till dålig kvalitet, som att man skulle kunna eliminera dålig kvalitet genom att förbjuda vinst. Detta menar NNR är att göra världen alldeles för enkel och okomplicerad för sig. NNR menar istället att den tillsyn som redan utövas av olika myndigheter inom välfärdssektorerna måste utvecklas, bl.a. genom att göra tillsynen mer riktad med utgångspunkt i riskbedömningar.

Resursbrist

I en verksamhetssektor där, som i många andra, resurserna är begränsade måste man vara rädd om de aktörer som finns. NNR menar att en vinstbegränsning ofelbart kommer att leda till att vissa aktörer slås ut av ekonomiska skäl och att andra avslutar sin verksamhet av ideologiska eller andra subjektiva skäl. Företag som upplever att de bemöts med misstroende som utgångspunkt av de myndigheter som finansierar deras verksamhet får försvagade incitament att fortsätta. NNR tror inte att offentliga aktörer kommer att kunna ta över dessa verksamheter utan att viktiga resurser i form av kunskap och personal går förlorade.

Alternativ

NNR menar att de resurser som hittills lagts ner på att utreda ett vinstförbud hade kommit till mycket större nytta om de hade lagts på att utveckla och förfinna de kvalitetsmätningssinstrument som redan finns. Med bättre sätt att mäta kvalitet och mer resurser för uppföljning och tillsyn finns stora möjligheter för verksamheter med både privat och offentlig huvudman att bli bättre och leverera en ännu bättre och säkrare vård, skola och omsorg.

NNR hänvisar i övrigt till sina tidigare remissvar på välfärdsutredningens delbetänkanden.

Slutsats

NNR finner att underlaget för de lagändringar som föreslås är acceptabelt men att de brister som tidigare konstaterats angående den övergripande ändringen i regelverken (införandet av en vinstbegränsning) kvarstår. Utredningens förslag griper in i viktiga principer som näringsfrihet och äganderätt och bedöms få långtgående konsekvenser för brukarna och företagen i välfärdsbranschen. Därför finner NNR att utredningens förslag inte kan ligga till grund för lagstiftning och avstyrker att regeringen går vidare med välfärdsutredningens förslag.

Näringslivets Regelnämnd NNR

August Liljeqvist